

kričec: „Nostra è la terra!“ in moreč starčke, ženske in otroke. Medtem pa je bil Guido s forlijsko pehoto premagal pehoto francosko: zvedevši, kaj se godi v mestu, se je vrnil, se zagnal med sovražnike, ki so mislili samo na plenitev, ter vse posekal: kri Francozov je v potocih tekla. — Forli . . . obsega lev z zelenimi šapami, t. j. v Forliju vlada (v l. 1300.) Scarpetta degli Ordelaffi z omenjenim grbom. Dante je obiskal l. 1303. tudi Forli in videl gomilo, pod katero so bili pokopani ubiti Francozi. — V. 46: Verucchio je bil grad blizu mesta Rimini, last graščaka Malatesta, ki je imel tri sinove: Ivana s priimkom il Ciotto, t. j. Kruljevec (bil je neljubljeni soprog Frančiške Riminske, prim. Pekel V. spev), Pavla, ki je bil umorjen iz ljubosumnosti s svakinjo Frančiško vred od brata Ivana, in Malatestina; Dante imenuje starega graščaka mesarskega psa in sina Malatestino kužka, najbrž z ozirom na njiju zlobo. Montagna je bil v mestu Rimini glava gibelinov, torej nasprotnik Malateste, ki je bil strasten gvelfovec. Decembra l. 1296. je stari Malatesta zbral vojsko ter pregnal gibeline iz mesta. Montagna je bil vjet; stari Malatesta ga je izročil svojemu tretjemu sinu Malatestinu, naj ga vrže v ječo in ga stori neškodljivega. Ko je starec večkrat izrazil bojazen, da bi Montagna utegnil uiti, ga je Malatestino dal umoriti v ječi. Še bevskata, kjer prej . . . t. j. torej v Rimini. — V. 63: t. j. ne bi jaz nič govoril. — V. 70: t. j. papež Bonifacij VIII. — V verzih 70–110 dolži Guido papeža Bonifacija VIII., češ, da je on kriv njegove (Guidove) večne smrti. Hud očitek: papež povzročitelj pogubljenja ene duše! Koliko je resnice na tem? Zgodovinsko dejstvo je, da se je Bonifacij VIII. res vojskoval s pristaši rodbine Colonna (kardinal Giacomo Colonna je bil glavar stranke, držal je z gibelinci proti papežu!) in da je, oblegajoč gorsko trdnjavo Palestrino (staro Praeneste), najvažnejše zavetje stranke Colonna, in hoteč to gnezdo dobiti v svojo pest, obljubil posadki milost, če se vda; ko se je pa posadka vdala, je papež ukazal trdnjavo do tal porušiti. Ne more pa se dokazati, da je papež hotel posadko le prevariti, in tudi ne, da mu je Guido dal tisti sleparski nasvet. Feretto iz Vincence, glavni sodobni vir — sumljiv že zaradi svoje protipapeške strastnosti — se sklicuje, ko piše o tej stvari, na Danteja, dočim Villani († 1348), pišoč o razdejanju trdnjave Palestrine, grofa Guidona ne omenja niti z besedico. Po pravici torej prištevajo novejši razlagalci Dantejeve pesnitve (Betti 1893, Cornoldi 1887) ta Guidov sleparski nasvet in papeževo anticipirano odvezo k protipapeškim bajkam, ki so prav v tisti dobi rasle iz politično razoranih tal ko gobe po dežju. Dante, ki je bil Bonifaciju VIII.

ves čas od l. 1300. dalje tako gorak (prim. Uvod!), je verjel bajko. — V. 85: se vojskoval je tam pri Laterani . . . t. j. prejšnji papeži so pridigali križarske vojske zoper Saracene in Jude na Jutrovem, Bonifacij VIII. pa je zbral križarsko vojsko v bližini Rima zoper kristjane, dà, zoper kardinale sv. Cerkve (kardinala Colonna); in kaj so zakrivili ti kristjani? So li bili pomagali vzeti Akkon, zadnjo krščansko trdnjavo v Mali Aziji? Vzeli so jo Saraceni l. 1291.; bilo je tam pobitih baje 70.000 kristjanov. Morda so pa tržili tisti italijanski kristjani s Turki? Cerkveni zbori so namreč prepovedali krščanskim trgovcem, prodajati Saracenom orožje in les za ladje. Ne enega, ne drugega niso bili krivi nasprotniki papeževi, hoče reči pesnik, in vendar je šel z vojsko nanjel — V. 93: ki naj prepasancem ne da tolsteti . . . Guido da Montefeltro je, vstopivši v samostan, često prošil, na javnih prostorih v Jakinu kruha vbojajme in živel trdo, spokorno. — V. 93 je najbrž trpka opazka, da red ni več tako strog, kakor je bil v začetku. — V. 94: No kot Silvestra Konstantin pozval je . . . Pripovedovalo se je, da je bil papež Silvester moral bežati pred cesarjem Konstantinom v gore, na goro Sorakte, ki se vidi iz Rima; ko pa je cesarja napadla gobova bolezen, je poslal po sv. očeta, ki je res prišel s Sorakta, cesarja krstil in s tem tudi čudežno očistil gob. — V. 98: sem se oglušil . . . t. j. sem se naredil gluhega. — V. 105: od mojega prednjaka nescenjéni . . . t. j. od Celestina V., ki se je l. 1294. prostovoljno odpovedal prestolu; tu Bonifacij VIII. očita svojemu predniku (prednjaku, cf. Pleteršnik s. v.), da ni cenil ključev nebeškega kraljestva; Kršnjavi (n. m. 188) pa piše, da je Bonifacij še kot kardinal skrivnostno klical v celico Celestinovo, oponašajoč božji glas, naj se odpove papeštvu, samo da bi naredil prostor njemu. — V. 123: Si mislil, da ni logike v hudiči? . . . Ta hudič ali črni kerub, kakor ga imenuje Dante (mislili so namreč v tisti dobi, da načelujejo deveterim krogom pekla zavrženi angeli po tistem redu, kakor so ga imeli, preden so bili zavrženi: dočim načelujejo osmemu nebu svetli kerubi in devetemu svetli serafi, so načelniki osmega kroga v peklu črni kerubi in devetega kroga črni serafi), je genialen plod fantazije pesnikove: izvrsten jurist je, saj pravi: Pravice mi ne krši! — izvrsten moralist: odkar je dal hudobni nasvet, ga držim za lase! — izvrsten teolog: odveze ni mu, kdor ne obžaluje! — (boljši nego papež!) in predvsem izvrsten mislec, logik! Voltaire, ki ni umel celotne ideje Bož. Komedije, se je naslajal ob tem hudiču in je to mesto prosto in duhovito prevel v francoščino. (Kršnjavi n. m. str. 187.) (Dalje.)

Mimogrede.

Zložil Silvin Sardenko.

„Adamov skrbni očka vi,
kaj ste tako potrti?“

„Ne tožite! Par kratkih let
za sinom sin se vrne.“

— Tri sine sem na tuje dal;
in danes gre četrti.

— Naj pride in pomoli naj
tam vrh gomile črne! . . .

